אילן של יצחק

כ"ז חשוון	כניסת שבת	יציאת שבת
ה'תשפ"ז		
ירושלים	16:11	17:22
ת"א	16:25	17:24
חיפה	16:15	17:22
באר שבע	16:28	17:25

פרשת "חַיֵּי שָׂרָה"

בגיל מאה עשרים ושבע שנים, הולכת שרה לעולמה.
"**וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה, מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים--שְׁנֵי, חַיֵּי שָׂרָה.**" (כג, א)
ואומר המדרש (בראשית רבה נח, א): "יוֹדֵעַ ה' יְמֵי תְמִימִים וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם תִּהְיֶה" כשם שהן תמימים כך שנותם תמימים - בת כ' כבת ז' לנוי בת ק' כבת עשרים שנה לחטא."
ומפרש רש"י מדוע כפלה התורה בלשונה "ויהיו חיי שרה", ושוב "שני חיי שרה"? מלמד ש"**כולם שוין לטובה**".

והנה קולמוסים רבים נשתברו כדי לנסות ולהבין את כוונת רש"י אלה. הרי המתבונן בפסוקי התורה ומעלעל מעט בקורות חייה של שרה המובאים בה, יווכח כמה תלאות ויסורים, נסיונות ומהמורות היו מנת חלקה בחייה; ימי אור כשדים, ימי שבייה במצרים, לקיחתה לבית אבימלך מלך גרר, צפייתה לזרע של קיימא, הימים הקשים שישמעאל גדל בביתה, ועוד.
לכאורה, כיצד ניתן להגדיר את כל ימי חייה של שרה שכולם שוין לטובה?

מיישבים חז"ל, שכל אדם עובר מצבים קשים ושונים במהלך חייו, ובכל גיל עליו להתמודד עם הבעיות התואמות לאותו הגיל:
בשנות הנעורים האדם מלא במרץ והתלהבות, הוא מגלה עולם חדש, הכל נפלא בעיניו ומגרה. הוא טרם הספיק להשכיל שהעולם איננו משחק, הוא בר חלוף וכל רגע שעובר אין לו תמורה. אך בשלב זה כח התאוה שלו חזק ועוצמתי. קשה לו מאוד להתגבר על היצר המושכו לדבר עבירה. וכיון שכך, עיקר עבודתו בתקופת חיים זו היא לסור מרע - עליו לרכז את כוחותיו במאמץ להתרחק מן הרע, לרסן ולהגביל את כוחותיו שישמשו אותו לטובה, לנצל את זמנו כראוי לתורה ומצוות, ואם רק ישכיל לנתב את הרעננות והחשק שקיימים בו בנעוריו לענייני הרוח ועבודת ה', ייצא נשכר.

לעת זקנותו של אדם, שוקטת רתיחת הדמים וכח התאווה נחלש ומתמעט, אולם היצר הרע אינו יוצא לפנסיה בשום גיל... התאוות והנסיונות שהתמודד איתם בנעוריו כבר אבדו ממנו, אך כעת משתמש היצר בשיטות אחרות ומעמיד את האדם בניסיונות חדשים: "אתה עייף וזקן", הוא אומר לו עם שחר, "וכבר אין לך את הכוחות הדרושים על מנת לצאת לבית הכנסת בכל יום. בוודאי פטור אתה מתפילה במניין..." רוצה הוא לשקוע בסוגיה, והיצר מצטרף אליו לחברותא ולוחש לו: "בגילך, עליך לחפש עניינים קלים יותר לעסוק בהם..."
כך נפתחת לה מערכה חדשה במלחמת היצר של האדם. כעת עיקר עבודתו היא "עשה טוב" – לא לחפש פטורים והקלות, אלא להשתדל ולהתאמץ לעשות ככל שביכולתו.

לסיכום: אדם צעיר – אינו מתעצל לקיים את המצוות, אך קשה לו להתגבר על כח הרע. הזקן לעומתו, אינו ממהר לדבר עבירה, אך גם את המצוות הוא כבר אינו מקיים במלא כוחותיו.
אך אצל שרה אמנו החלוקה הזאת לא היתה קיימת. כל שנותיה היו שוות לטובה. גם כשהזקינה והיתה בת מאה – היתה כבת עשרים לעניין עשה טוב, וקיימה את המצוות בזריזות ובכוח. גם כשהייתה צעירה, מנעה עצמה מן העבירה כאשה מבוגרת, שכח התאווה נחלש אצלה.

ואמר הגה"צ רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל, בספרו 'מעיל שמואל' על התורה: לפי שכל העת הייתה חוקרת ומחפשת כאברהם מי הוא הבורא האמיתי של העולם, ובמשך כל אותו הזמן לא פסקה מלהתחקות אחר קסם סוד הבריאה, על כן, היטב שייך להגדיר את כל ימי חייה כשוין לטובה.

מעתה, נבין מה הוא השבח שמשבחת התורה את שרה, שכל שנותיה היו שוין לטובה. אין הכוונה שהיו שוין מבחינת הקשיים והנסיונות שעברו עליה, אלא הכוונה היא, שלמרות הקשיים שהתמודדה איתם היא לא הרפתה מלעבוד את ה' בשלימות ובאמונה, והמצבים הללו לא רק שלא העיבו עליה מלאחוז בדרך ובנתיב ששאפה להגיע, אלא אף הם היו חלק בלתי נפרד משגרת חייה. 'כולם שוין לטובה', בדביקות ובאדיקות להגיע אל המטרה הנכספת, לשלימות בעבודת ה' ולהזריח את האמונה בעולם.

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר, עורר בשיחותיו שכדי לזכות למעלה זו של 'כולם שוין לטובה', העצה היעוצה היא לאדם שיקבע לעצמו לחיות בתוך סדר יום קבוע ויציב, שלא יזוז ולא ישנה ממנו בשום אופן. כי אחת מתכונות היצר הוא לבלבל את האדם, והדרך הפשוטה והקלה שלו לעשות זאת זה הוא על ידי שיבוש סדר יומו. בכך הוא גורם לו ללכת לישון מאוחר, ופועל היוצא ממנו הוא איבוד צלילות הדעת, תשישות ועייפות מיותרת, וזה פתח לכשלונות רבים; להתגברות הכעס, לחוסר כוונה בתפילה, לחוסר סבלנות ועוד. אך במידה והאדם קובע את סדר יומו במסמרות, על ידי כך הוא מגיע לישוב הדעת ולשלוה מיוחדת, שאך תסייע לו להתרומם ולהתעלות בכל התחומים.

"**וַתָּמָת שָׂרָה, בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן--בְּאֶרֶץ כְּנָעַן; וַיָּבֹא, אַבְרָהָם, לִסְפֹּד לְשָׂרָה, וְלִבְכֹּתָהּ.**" (כ"ג, ב')

אברהם עולה מבאר שבע - שם נתעכב בחזרתו מהעקידה בהר המוריה, אל חברון, כדי לספוד לשרה ולעסוק בקבורתה. הקשו המפרשים, מדוע הכ"ף של "**וְלִבְכֹּתָהּ**" הוא כ"ף זעירא? ומדוע כתוב מקודם "לספוד לשרה" ורק אח"כ "לבכותה", והרי הבכי קודם להספד?

וביאר בעל "**קהלת יצחק**" ע"פ מה שכתוב בפרקי דרבי אליעזר (פי' ל"ב): "לאחר העקידה בא השטן לשרה וא"ל: "אי שרה לא שמעת מה שנעשה בעולם". א"ל: "לאו". אמר לה: "לקח אישך הזקן לנער ליצחק והקריבו לעולה והנער בוכה ומילל שלא יכול להינצל" מיד התחילה בוכה ומיללת. ופרחה נשמתה ומתה. בא אברהם אבינו מצאה שמתה, שנאמר "ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה", מהיכן בא, מהר המוריה".
וגם דברים אלה של הפרקי דר"א צרכים ביאור, שהרי ידוע שגם השטן הוא שלוחו של מקום, ומה רצה השטן משרה לאחר מעשה העקידה, מדוע הבעית את שרה?

מבאר בעל "**ילקוט לקח טוב**": ידוע שעל כל מצוה שאדם עושה מגיע לו שכר; וכנגד זה אם יחטא ויעבור עבירה יקבל את עונשו. ברם, כאשר אדם תוהה על הראשונות, אזי אין הקב"ה משלם לו שכר עבור המצווה כדכתיב ביחזקאל (לג) "צִדְקָת הַצַּדִּיק לֹא תַצִּילֶנּוּ בְּיוֹם פִּשְׁעוֹ", וביארו חז"ל במסכת קידושין (דף מ, ב), "דההוא בתוהא על הראשונות". כלומר: כשם שהתשובה מוחקת את העבירה והחרטה מעומק הלב עוקרת את העבירה - הוא הדין כשמתחרט על המצווה שעשה, ונחשב לו כאילו לא עשאה. ולכן, אם אחרי קיום מצווה כלשהי בא אדם לידי ביזיון או להפסד ממון וכדו', עליו לדעת שמעמידים אותו עכשיו בניסיון, שכן הוא דרכו של היצה"ר שכאשר אינו מצליח למנוע את קיום המצווה, הוא מנסה לגרום שיתחרט אח"כ על המעשה הטוב שעשה ויפסיד את מלא שכרו.

נמצא לפי"ז **שעושי מצוות עומדים בפני שני ניסיונות, האחד קודם עשיה** שאז בא השטן ומנסה בכל מיני דרכים למנוע את עצם קיום המצווה; **והניסיון השני הוא אחרי שגבר על יצרו ועשה המצווה** - גם אז בא השטן לגרום שיתחרט ויעקור עי"ז את המצווה למפרע.

גם בעקידת יצחק אנו מוצאים את שני הניסיונות האלה. בדרך לעקידה הרבה השטן בניסיונות לעכב את אברהם ויצחק בדרכם ולמנוע את עמידת אברהם בניסיון הגדול הזה. כשראה שהדבר לא עלה בידו פנה אל הדרך השניה וניסה להביא את אברהם לידי חרטה. בטוח היה היצר שאם ימית את שרה, יתחרט אברהם על שעמד בניסיון העקידה ויתהא על הראשונות. (לדעת בעל "מכתב מאליהו" (ח"ד עמ' 245) הניסיון הגדול ביותר בחיי אברהם אבינו היה דווקא כשחזר מהעקידה ומצא שמתה עליו שרה אשתו)

אך אברהם שהתמצא בתחבולות השטן ומזימותיו, עמד גם בניסיון הזה. אע"פ שהיה באבל גדול, תחילה הלך לספוד את שרה, כלומר לספר מעשיה הטובים, הבליג על צערו **ומעט בבכי**. רמז לכך נתנה התורה בכותבה "ולבכותה" בכ"ף זעירא. שכן ידע אברהם שאם יראוהו מרבה בבכי יאמרו שהוא מתחרט על מעשה העקידה לפי שהעקידה גרמה לו שיאבד את אשתו הצדקת. ובזה נתרץ גם את קושיתנו השניה על סדר הכתובים, כי דרך התורה היא לנקוט את הדבר העיקרי תחילה – "לִסְפֹּד לְשָׂרָה", ורק אח"כ נאמר "ולבכותה".

אברהם ידע על ייחודה של מערת המכפלה שבחברון, שם נקברו אדם הראשון וחווה אשתו: "וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם-הָאָרֶץ, לִבְנֵי-חֵת. וַיְדַבֵּר אִתָּם, לֵאמֹר: אִם-יֵשׁ אֶת-נַפְשְׁכֶם, לִקְבֹּר אֶת-מֵתִי מִלְּפָנַי--שְׁמָעוּנִי, וּפִגְעוּ-לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן-צֹחַר. וְיִתֶּן-לִי, **אֶת-מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר-לוֹ, אֲשֶׁר, בִּקְצֵה שָׂדֵהוּ**: בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי, בְּתוֹכְכֶם--לַאֲחֻזַּת-קָבֶר." (כ"ג, ז-ט)
הזהר הקדוש מגלה לנו כיצד גילה אברהם אבינו את אותה מערה:
היה זה כאשר רצה אברהם לתת למלאכים שבאו אליו (פרשת וירא), ג' לשונות של פרים. כתוב שם: "וְאֶל-הַבָּקָר, רָץ אַבְרָהָם" ולא כתוב "ואל הבקר הלך אברהם", אלא רצתה התורה לרמזנו, כי אותו הבקר ברח עד לאותה המערה ונכנס אברהם אבינו אחריו וראה שם אור גדול והריח ריח גן עדן, ואז הבין שאדם וחוה קבורים שם.

ואכן "בעל הטורים" בפרשת וירא כתב שם: "ואל הבקר רץ" – אותיות "ואל **הקבר** רץ", שרץ אחריו למערה. וחכמים מצביעים על מיקום אוהל אברהם - "וַיָּרָא אֵלָיו ה', בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא; וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח-הָאֹהֶל, כְּחֹם הַיּוֹם" – במקום בית רומנו – מקום ישיבת שבי חברון בימינו.

עם מות שרה, עוברת התורה לתיאור מפורט של בחירתה והבאתה של רבקה להיות לאשת יצחק. אברהם שגר היה באותה שעה בארץ ישראל, מעוניין היה להשתקע בארץ ולהתאזרח בה. לכאורה, אין לך דרך טובה יותר להתאזרח במקום, ולהשפיע על דרכיו מאשר שידוכין עם אנשי המקום, ואברהם יכול היה להתחתן במלכי הארץ ונכבדיה. דבר זה ניתן ללמוד הן מהגר שפחת שרי, שהייתה בתו של פרעה ונמסרה להיות שפחה בביתו של אברהם, והן מדבריהם של בְּנֵי-חֵת כאשר בא אברהם לרכוש אחוזת קבר: "נְשִׂיא אֱלֹקִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ". אך אברהם לא שת ליבו לכל אלה, בנות כנען אינן באות בחשבון. "לֹא-תִקַּח אִשָּׁה, לִבְנִי, מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי, אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ." (כ"ד, ג'), מזהיר אברהם את אליעזר עבדו.

לכאורה תוספת המילים: "אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ", נראית מיותרת, וכי לא די היה לומר: לא תיקח אישה לבני מבנות הכנעני? מפרש **האור החיים הקדוש** שהתוספת באה להסביר לאליעזר את גודל השחתתם של בני הכנעני, שאפילו **שאברהם אבינו בקרבם הם לא הושפעו ממנו לטובה**. למרות שהצלחתי בעבר בקרב אחרים, אומר אברהם, לצערי לא הצלחתי להשפיע על הכנענים לשנות את דרכם על אף "אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ.", לכן "לֹא-תִקַּח אִשָּׁה, לִבְנִי, מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי", כי אין לי כל סיכוי לשנותה ולחנכה. על כן, מבקש אברהם מעבדו הנאמן: לך, אליעזר, לארם נהריים, והבא משם אישה לבני, אישה לעם ישראל.

וכך, ברוח החינוך שקיבל בבית אדונו, אליעזר מגיע אל ארם נהריים, אל עיר נחור, הוא מבריך את עשרת הגמלים, "מִחוּץ לָעִיר אֶל בְּאֵר הַמָּיִם, לְעֵת עֶרֶב, לְעֵת צֵאת הַשֹּׁאֲבֹת" ונושא תפילה:

"**וְהָיָה הַנַּעֲרָ, אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיהָ הַטִּי-נָא כַדֵּךְ וְאֶשְׁתֶּה, וְאָמְרָה שְׁתֵה, וְגַם-גְּמַלֶּיךָ אַשְׁקֶה--אֹתָהּ הֹכַחְתָּ, לְעַבְדְּךָ לְיִצְחָק** " (כ"ד, י"ד)

רש"י: "**אֹתָהּ הֹכַחְתָּ**" – "ראויה היא לו, שתהא גומלת חסדים, וכדאי ליכנס בביתו של אברהם". דהיינו אם היא שלמה במידת החסד ובהטבתה לזולת - היא יכולה להסתפח לבית אברהם ולהינשא ליצחק.

פעם שאל חסיד אחד את הרה"ק ה'**אמרי חיים**' זי"ע על בחור פלוני שהציעו לו כשידוך. אמר לו הרה"ק 'בעל מידות טובות' הוא, ותדע שזה העיקר, כי הנה אף לאחר שראה אליעזר ש'עלו המים לקראתה' לא התפעל מכך וביקש לראות מידותיה אם טובות הם ואם בעלת חסד היא כי זה עיקר גדולתו של אדם. ואמרו חכמים: כי ה'מופתים' מעשי ה' המה, ואילו **שבירת המידות – יגיעתו של אדם הוא**. (בשם הרה"ק מקאזמיר זיע"א)

וָאֶבֹא הַיּוֹם, אֶל-הָעָיִן; ..." (כ"ד מ"ב)

ומפרש רש"י: "היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הארץ."

מסופר על הגאון הקדוש רבי שבתי כהן זיע"א בעל הש"ך, שעוד בימי ילדותו ניכר היה בחריפות שכלו ובתפיסת המהירה. בהיותו כבן ארבע שנים והוא יושב בחדר עם שאר התינוקות החוזרים על פרשת השבוע, פרשת חיי שרה עם פירוש רש"י. כשהגיעו לסיפורו של אליעזר עבד אברהם, שסיפר להורי רבקה "ואבוא היום אל העין", חזרו הילדים לפני רבם על דברי רש"י הקדוש, שכתב "היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הדרך". שאל ילד אחד: איך לא חשש אליעזר לספר לפני הורי רבקה שהיתה לו קפיצת הדרך? ואולי לא יאמינו לו?

מלמד התינוקות לא ידע מה לענות על שאלה זו. קפץ שבתי הפעוט והשיב, והלא לפני מספר פסוקים כתוב מה שסיפר אליעזר (פסוק ל"ו) "וַתֵּלֶד שָׂרָה אֵשֶׁת אֲדֹנִי בֵן, לַאדֹנִי, אַחֲרֵי, זִקְנָתָהּ; וַיִּתֶּן-לוֹ, אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ.", ומפרש רש"י שטר מתנה הראה להם, והרי מתוך שטר המתנה שנכתב בו ביום, יכול היה אליעזר להוכיח להם אמיתת דבריו שקפצה לו הדרך.

"**וַיַּעַן לָבָן וּבְתוּאֵל וַיֹּאמְרוּ, מֵה' יָצָא הַדָּבָר**;" (כ"ד, נ')

בפרשת חיי שרה התורה מאריכה ומספרת בפרטי פרטים כיצד מצא אליעזר עבד אברהם את רבקה כאישה ליצחק, ולאחר מכן חוזרת ומספרת את אותם פרטים כשהפעם אליעזר אומר אותם לבתואל ולבן.

ולכאורה מדוע אחר שכבר פרטה את הדברים חוזרת התורה ומפרטת אותם כנאמרים מפי אליעזר? ועל כך אומר רש"י: "אמר רבי אחא: יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה".

ופירושו חכמים: את כל כוחו, ריכז אברהם אבינו במאמץ לגרום לכל באי עולם להאמין ולאהוב את ה' יתברך, וכך גם לימד את אליעזר עבדו, וכשאליעזר מדבר עם בתואל ולבן שהיו שקועים בעבודה זרה, הוא מספר להם בלשונו "וָאֶבֹא הַיּוֹם, אֶל-הָעָיִן; וָאֹמַר, **ה'** אֱלֹקֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם, אִם-יֶשְׁךָ-נָא מַצְלִיחַ דַּרְכִּי,... וָאֶקֹּד וָאֶשְׁתַּחֲוֶה, **לַה'**; וָאֲבָרֵךְ, אֶת-**ה'** אֱלֹקֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם, אֲשֶׁר הִנְחַנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת..."

לשון זו, של אמונה ברורה בבורא יתברך, מביא את בתואל ולבן ממעמקי העבודה הזרה לה הם סוגדים לומר: "וַיַּעַן לָבָן וּבְתוּאֵל וַיֹּאמְרוּ, **מֵה' יָצָא הַדָּבָר**... וּתְהִי אִשָּׁה לְבֶן-אֲדֹנֶיךָ, כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר **ה'**.".

ואת דרך האבות ממשיך יוסף שמוצא מהבור במצרים ועומד לפני פרעה שהיה בשיא הכפירה, ובאמונה שלמה אומר לו: "בִּלְעָדָי: **אֱלֹקִים**, יַעֲנֶה אֶת-שְׁלוֹם פַּרְעֹה... וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-פַּרְעֹה,...אֵת אֲשֶׁר **הָאֱלֹקִים** עֹשֶׂה, הִגִּיד לְפַרְעֹה.... וְעַל הִשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל-פַּרְעֹה, פַּעֲמָיִם--כִּי-נָכוֹן הַדָּבָר מֵעִם **הָאֱלֹקִים**, וּמְמַהֵר **הָאֱלֹקִים** לַעֲשֹׂתוֹ.".ומביא את פרעה לומר: "וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה, אֶל-עֲבָדָיו: הֲנִמְצָא כָזֶה--אִישׁ, אֲשֶׁר רוּחַ **אֱלֹקִים** בּוֹ.". על כן: יפות שיחות כאלה לפני ה' יתברך שמביאות את שומעיהם לדבר דברי אמונה.

"וַתֹּאמֶר אֶל-הָעֶבֶד, מִי-הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֵנוּ, וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד, הוּא אֲדֹנִי; וַתִּקַּח הַצָּעִיף, וַתִּתְכָּס." (כד, סה)

כאשר ראתה רבקה מרחוק את יצחק, בעלה לעתיד, היא התכסתה בצעיף, "**וַתִּקַּח הַצָּעִיף, וַתִּתְכָּס.**". רש"י מסביר את הצד הדקדוקי של המילה "וַתִּתְכָּס" - "לשון ותתפעל, כמו ותקבר, ותשבר".

ויש לשאול: מדוע בחר רש"י בשתי דוגמאות אלה דווקא?

הסביר **האדמו"ר הזקן מסדיגורא**: מפני שהיתה זו העת שבה עמד יצחק לשאת את רבקה לאישה.

שלוש פעמים בימי חייו נמצא האדם במרכז העניינים: כאשר הוא נולד, הכל מכרכרים סביב. כאשר הוא מתחתן, הכל שמחים אתו בשמחתו. וכאשר הוא נפטר, הכל מלווים אותו.

בעת היולדו, הכל מכרכרים סביבו, אבל הוא אינו מבין מאומה, והיותו במרכז העניינים אינה מעלה ואינה מורידה עבורו מאומה.

בעת פטירתו, הכל מלווים אותו, אבל הוא אינו חש במאומה.

ברם, ביום חופתו, יכול האדם להרגיש גאווה, הכל רוקדים סביבו והכל שמחים איתו, ועקב הימצאו במרכז השמחה וההתעניינות – יכול שיתגאה, וחלף החדווה – יתנשא!

יום החופה הוא רק ביטוי להצלחה העלולה לסחרר את ראשו של אדם, והפתרון הוא להיזכר במעגל החיים, שכשם שאדם בא לעולם כך הוא ייפרד מן העולם. ולכן, התרופה למניעת גאוות החתן והכלה, היא להיזכר ביום הלידה, וביום הפטירה, והכל נכנס לפרופורציה.

לפיכך הביא רש"י שתי דוגמאות אלה: ותיקבר – קבורה; "ותישבר" – לידה, מלשון יושבת על המשבר, לרמז, שרבקה זכרה היטב את תפקידה בעולם, וגם בשעת שמחה גדולה לא גאה ליבה. (ותן חלקנו)

יש ימים "חיים" ויש ימים "מתים". יום מת הוא יום אשר עבר ואיננו. אדם קם, אכל, שתה, הספיק מה שהספיק, נהנה כמה שנהנה, העביר עוד יום, ו - זהו. היום הזה מת. כמו יומן שנה שתולשים ממנו דף וזורקים, תולשים עוד דף וזורקים, עד שהוא מתרוקן. כך אדם שורף יום ועוד יום, ומה יוצא לו בסוף? במה החיים שלו מסתכמים? בכך וכך טונות של אוכל שטחן, כך וכך שעות שינה, כך וכך כסף שהרוויח, וכך וכך כסף שהוציא או הפסיד (ההפרש ביניהם זה כבר לא עניינו, זה עניינם של היורשים).

על הנאות כאלו ואחרות שחלפו ואינן, אמר ישעיהו הנביא (מט, ד):

"וַאֲנִי אָמַרְתִּי לָרִיק יָגָעְתִּי, לְתֹהוּ וְהֶבֶל כֹּחִי כִלֵּיתִי".

אבל יש 'יומני חיים שונים מאלה'! יומנים בהם הדפים אינם נתלשים ונזרקים, אלא מתמלאים ונשמרים, דף ועוד דף, יום ועוד יום, עד אשר הופכים למסכת חיים נצחית. הנה - כך נאמר על אברהם אבינו, אבי האומה הישראלית: "**וְאַבְרָהָם זָקֵן, בָּא בַּיָּמִים**" (כ"ד, א').

בגיל צעיר הכיר אברהם את בוראו, וכל חייו היו מלאי עשייה, ומעידה עליו התורה 'ואברהם זקן בא בימים', ופירשו חכמים שזה מרמז על השלימות שזכה לה א"א, **בא עם כל הימים שלו, דהיינו שניצל כל רגע בחייו לעבודת ה' יתברך** - שימיו היו מלאים בתוכן ובמשמעות ובכל יום ויום צעד והתקדם. וכותב **הרב חיים בן בצלאל**, (אחיו הגדול של המהר"ל מפראג) בספרו **ספר החיים** (י, א): "אדם דואג על איבוד דמיו (כספו) ואינו דואג על איבוד ימיו, דמיו אינם עוזרים, ואילו ימיו אינם חוזרים." - רגע שעובר אינו חוזר. "אין אבדה כאבדת הזמן".

כתב **רבנו יונה**: "כשבני אדם פוסקים ממלאכתם ומעסקיהם והולכים לבתיהם, או יושבים בקרנות, כשהם בטלים או משיחים בדברים בטלים, רעתם רבה וחטאתם כבדה מאוד." אדם זריז ואץ ברגליו למלאכתו ולעסקיו, ואיך ישכח את חיי האמת ולא ייתן חלק מהיום ללמוד? ואל יאמר בליבו עוד עת לעשות לה', לקרוא בתורה ולעסוק במצוות וצדקות.

חייב אדם לתקן מקום וזמן ללמוד מקרא כל אחד לפי ערכו, וכאשר יפנה מעסקיו, יסור שמה, ויחשוב על קיצו ויבין לאחריתו.

ומסכם שלמה המלך, את דברי חכמתו ועצותיו המעשיות לחיים בספר קהלת ואומר: "סוֹף דָּבָר, הַכֹּל נִשְׁמָע: אֶת-הָאֱלֹקִים יְרָא וְאֶת-מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר, כִּי-זֶה כָּל-הָאָדָם."

זה כל האדם. נקודה. אין זה משנה אלו הצלחות הצלחת, כמה כסף הרווחת, מה אכלת ועל מה ישנת, באיזו עבודה עבדת. הכל תפל, הכל שולי.

את האלוקים יירא ואת מצוותיו שמור - זה כל האדם. ובשורה התחתונה: אם זכית בחיים שלך לעשות את רצון ה', 'עלית על הרכבת הנכונה', החיים שלך מיצו את מטרתם. ואם לא... **עדיין לא מאוחר לשנות!**

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל
נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה

לע"נ **אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון** ז"ל
נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

להוספה לרשימת התפוצה ולתגובות: 050-5389885 b_itzhak@netvision.net.il יש לשמור על קדושת הגיליון - דרוש בגניזה